

Medzinárodná vedecko-praktická konferencia «Stav, problémy a perspektívy pedagogického štúdia a sociálnej práce» Sládkovičovo, Slovak Republic, 28–29 októbra 2016 r. – P. 48-51.

Грінченко Т.Д.

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ КАМЕРНОГО АНСАМБЛЕВОГО МУЗИКУВАННЯ

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музикознавства та інструментальної підготовки
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
м.Вінниця, Україна*

Grinchenko T.D. FORMATION OF FAX COMPETENCES FUTURE MUSIC TEACHER IN THE PROCESS OF THE CAMEROUS ANSIBLUS MUSIC

Chamber music is one of the most powerful means of developing musical taste and understanding. It is during the game in the chamber ensemble that students acquire the essential skills of a compatible game. Understanding the content, the form and style of chamber works, as well as the ability to treat their party as part of a musical image, the ability to listen at the same time to each party in their unity, the development of auditory self-control - all this makes it possible to get acquainted with the specifics of the thinking of the participant of the ensemble.

Keywords: *Chamber music, vocational training, musician-performer*

Камерне ансамблеве виконавство - галузь музичного мистецтва, яка розкриває широкі можливості для розвитку музичної культури студентів: від розширення знання музичного репертуару до виховання витонченої слухової сфери, що ефективно сприяє поглибленню їхньої професійної компетентності. Ансамблеве музикування відіграє важливу роль у формуванні музиканта-професіонала, дозволяє майбутнім вчителям музики вдосконалити свою майстерність інструментально-ансамблевої гри, оволодіти різножанровим та різностильовим репертуаром камерної

музики, набути досвід концертної діяльності у камерному ансамблі різного складу, ознайомитись з методикою роботи над музичним твором камерного інструментального репертуару.

Камерно-інструментальне мистецтво є предметом наукового дослідження багатьох українських та зарубіжних вчених, серед яких І.Боровик, Д.Благой, Т.Вороніна, М.Готліб, І.Польська. Музично-педагогічні аспекти процесу підготовки артистів-ансамблістів висвітлюються у працях І.Арутюнян, Д.Благого, Л.Гінзбург, Н.Лаврик, М.Мільмана та інших. В камерному музикуванні «традиційно зароджується і послідовно розвивається жанрово-стильовий виконавський інтелектуалізм, складовими якого є діалогічне, ритмоінтонаційне, динамічне, темброве, інструментальне, інтерпретаційне, технологічне й артистичне мислення музиканта» [1].

Упродовж навчання основою репертуару майбутніх учителів музики мають стати твори композиторів-класиків, які мають найбільш якісний вплив на процес оволодіння студентами різноманітними компонентами ансамблевої гри, що є їхніми майбутніми фаховими компетентностями. Такими компонентами є: вміння контролювати сумісність виконання, відчуття важливості кожної партії, вміння визначати основний і супроводжуючий матеріал, контроль за передачею голосоведення від одного інструмента до іншого. Л.Стоковський підкреслював, що: «камерне виконавство розвиває розуміння звукового балансу, привчає до злиття звучання окремих інструментів і виконавських манер» [5, с.129].

Результативність репетиційної роботи залежить від розуміння учасниками ансамблю загальної ідеї твору, ясного усвідомлення художнього образу, вибору єдиного інтерпретаційного задуму, повної самовіддачі, відповідальності кожного як на репетиції, так і на уроці і на сцені. Цілісне враження від гри виникає за умови повного взаєморозуміння партнерів.

Ансамблеве музикування вимагає від його учасників однакового розуміння художнього образу. Переконливому втіленню цієї мети сприяє

однаковість (подібність) виконавських прийомів. Даний напрям має стати основним у роботі викладача і студентів. Критеріями оцінки ансамблів є - ритмічна узгодженість, динамічна рівновага, артикуляційна та фразувальна єдність.

На всіх етапах роботи над твором камерної музики потрібно слідкувати за гармонійним розвитком міжособистісних стосунків учасників ансамблю, які слід будувати на основі взаємопорозуміння. За висловом М.Мільмана: «в ансамблевій грі всі учасники мають рівні права... В акомпанементі присутні соліст і супроводжуючий соліста учасник, в ансамблі всі рівні, всі партії однаково рівноцінні»[4, с. 72].

Одним із головних організуючих факторів в камерному ансамблі є почуття метро-ритму. На виконавському етапі перед учасниками ансамблю ставляться завдання посилення слухової уваги з метою досягнення метро-ритмічної синхронності, яка передбачає наявність у виконавців таких якостей, як емоційна реакція, інтуїція, м'язова та слухова пам'ять. Ці якості безпосередньо залежать від типу темпераменту і нервової системи учасників ансамблю. Слід зауважити, що емоційна природа почуття ритму у кожного виконавця своя, тому ансамбісти по-різному сприймають метро-ритмічну організацію музики.

Важливою вимогою до виконання камерної музики є досягнення динамічної врівноваженості – узгодженості сили звучності партій. В залежності від ролі та значення партії, мають виникати різні «плани» виконання. Перший план – основний, провідний матеріал, другий – супровідний. Однак не слід допускати формального розподілу партій на провідну та супровідну, адже в межах кожної з них можуть виникати різноманітні градації. Слід також пам'ятати про взаємопов'язаність усіх «планів», неприпустимість розриву в силі їх звучності.

Обов'язковою умовою для учасників ансамблевого виконавства є єдність фразування. Ця єдність має зберігатися як при паралельному проведенні

одного матеріалу, так і при розсередженому за часом у творі повторенні музичної думки.

Слід звертати особливу увагу на штрихову узгодженість між інструментами. Учасникам ансамблю необхідно добре вивчити технологію і штрихову специфіку інструментів, що беруть участь в ансамблі, щоб у відповідних місцях наблизити своє виконання до їхнього звучання. Наприклад, в творах камерного ансамблю часто зустрічається штрих *detache*, який скрипалі та віолончелісти виконують окремим рухом без відриву від струни, на духових інструментах такий штрих досягається завдяки чіткій атаці окремих звуків на плавному диханні. На фортепіано такому штриху відповідає штрих, наближений до *non legato*, під час якого рука знімається з клавіші безпосередньо перед тим, як береться наступна нота.

Складними для виконання в камерному музикуванні є агогічні відхилення. В будь-якому уповільненні, прискоренні, ферматуванні, матеріалі, виписаному *ad libitum*, слід опиратися на опорні ноти і рух дрібних тривалостей: для початку потрібно навчитися грати подібне місце рівно, а потім рівномірно розподіляти тривалості в часі, не дозволяти собі імпульсивності, проявів сольного музикування. Організованість в часі має бути присутня і в паузах: вони не мають бути перервою в грі, коли можна дозволити собі відпочити. Пауза в партії дає можливість слухати партнера і подумки брати активну участь у розвитку драматургічної лінії.

Важливою ланкою роботи викладача з «Камерного ансамблю» є виховування у студентів відповідальності, дисциплінованості, почуття взаємоповаги. Слід заохочувати майбутніх учителів музики до створення концертних камерних колективів, активної творчої діяльності.

Специфіка викладання дисципліни передбачає застосування комплексу перцептивних, словесних та перцептивно-логічних методів навчання: слухання музики, виконавську ілюстрацію, гру з аркуша (ескізне опрацювання художнього твору), розповідь, бесіду, роботу з додатковою літературою, наочне пояснення, виконавське демонстрування музичного

твору з елементами його аналізу, тощо. Для того, щоб майбутній педагог-музикант став активним і повноправним суб'єктом як освітнього процесу так і своєї професійної діяльності, слід забезпечити високий рівень інтеграційних процесів навчання з діяльнісно-практичною підготовкою, зорієнтованою на сучасний розвиток культури та майбутню мистецько-педагогічну реалізацію набутого під час навчання мистецького досвіду [2].

Камерне музикування є одним із самих могутніх засобів розвитку музичного смаку і розуміння. Саме під час гри в камерному ансамблі студенти набувають вкрай важливих навичок сумісної гри. Осягнення змісту, форми і стилю камерних творів, а також вміння трактувати свою партію як частину музичного образу, вміння слухати одночасно кожен партію в їхній єдності, розвиток слухового самоконтролю – все це дає можливість ознайомитися зі специфікою мислення учасника ансамблю[3].

Заняття в класі з «Камерного ансамблю» залучають студентів до скарбниці світової музичної літератури, однією із справжніх перлин якої є камерно-інструментальна музика. Вивчення і виконання камерних сонат сприяє розширенню світогляду, досягненню музичної зрілості вихованців, виховуванню самостійності й організованості в роботі, створює творчу атмосферу в класі. Окрім детального вивчення творів і показу їх на відкритих і закритих академічних концертах, необхідно залучати студентів до вивчення додаткової камерної літератури. Кожен артист ансамблю має бути дисциплінованим, старанним, виявляти стрімку жагу до самовдосконалення. Тільки в такому випадку можливе сумісне, колективне дихання, яке створить цілісне художнє виконання творів камерної музики, сприятиме появі концертних камерних ансамблів, активній творчій діяльності студентів, їхньому професійному зростанню, поглибленню мистецького досвіду, розвитку ініціативності.

Література:

1. Басаласва Є.О. Вступне слово // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського. – Вип..87 : Проблеми камерно-ансамблевого

виконавства . – К.: 2010. - [Електронний ресурс] – Режим доступу до інформації:
http://knmau.com.ua/chasopys/09_NBUV/docs/17_Novi-knigi.pdf

2. Грінченко Т.Д. Підготовка майбутнього вчителя музики до мистецько-педагогічної діяльності / Т.Д.Грінченко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб.наук.праць. – Випуск 36 / Редкол.: В.І.Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – С.352-355
3. Кравченко А. Інтерпретація феномену камерно-інструментального мистецтва в теорії та історії культури України кінця XX – початку XXI століття // [Електронний ресурс] – режим доступу до інформації:
http://www.nbuuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/kmuz/2012_42/16.pdf
4. Мильман М. Мысли о камерно-ансамблевой педагогике и исполнительстве. / Мильман М. – М., 1978.
5. Стоковский Л. Музыка для всех нас / Л. Стоковский. – М: Советский композитор, 1963. – 378 с.